

Forord

Jeg har skrevet denne boken fordi jeg mener at vi kristne har et budskap som er grunnleggende godt. Det skaper håp både for livet her på jorden og for evigheten. Dessuten forandrer det mennesker. Det er i stand til å smelte harde hjerter og skape fellesskap og fred. Derfor har jeg tro på misjon.

Boken er skrevet for alminnelige mennesker som vil vite mer om misjon. Jeg har prøvd å skrive i et forståelig språk, uten vanskelige faguttrykk. Samtidig er boken en ressursbok for prester, pastorer og andre menighetsledere, for forkynnere og lærere, studenter og bibelskoleelever. Bakerst i boken er det en samtaleplan som kan brukes til egen refleksjon eller i små grupper.

Mye av boken handler om å bringe evangeliet til andre folkeslag, altså det vi gjerne kaller ytremisjon. De som har minst tilgang til det kristne budskapet, skal få møte det i ord og handling. Men vi nordmenn trenger også å dele evangeliet med hverandre. Jeg glemmer ikke dette, selv om boken først og fremst handler om misjon til andre folkeslag.

Boken presenterer misjonen med et bredt perspektiv. I den første hoveddelen leser vi hva Bibelen sier. Bibelen er kirkens og den kristne troens grunnbok. Her ønsker jeg å få fram hvor mye i Bibelen som direkte eller indirekte har med misjon å gjøre. Mange vil nok bli overrasket over omfanget av dette stoffet. Misjon er en hovedsak i Bibelen. Det ligger skjult i Det gamle og utfolder seg i Det nye testamentet.

Jeg har bevisst latt være å skildre misjonens historie fra apostlene og fram mot vår tid. Det ville ha sprengt rammene for boken. I stedet spør jeg i den andre delen hva som er

misjonens stilling i dag. Hvor langt har vi kommet etter 2000 år? Hva gjenstår? Hvilke strategier arbeider man etter i moderne misjonsarbeid? Hvilke utfordringer møter oss? Her vil vi se at svært mye har forandret seg i løpet av de siste tiårene.

I den tredje delen vil jeg se nærmere på hva misjonen faktisk har å gi. Eller rettere sagt, hva *evangeliet* har å gi når det møter mennesker med forskjellige trosoppfatninger.

Hensikten med boken er kort sagt å gi en bred og oppdatert framstilling av kristen misjon. Håpet mitt er at boken kan nå ut til enda flere lesere enn de som allerede brenner for saken. Det er sagt at kunnskap om misjon gir kjærlighet til misjon. Eller som noen sier: «Man blir ikke heit av det man ikke veit.»

I mitt barndomshjem på femtitallet sto det en liten sparebøsse av papp på kaminhyllen i stuen. Det som ble lagt på denne bøs-sen, skulle gå til Det Norske Misjonsselskap. Bøs-sen sto der og fortalte meg at misjon var viktig.

Misjon var spennende. Misjonærer på hjemmeopphold fortalte levende med lysbilder til. Jeg fikk prøve en tropehatt, og jeg fikk kinesiske offerpenger av papir. De var laget for å brennes opp, fikk jeg vite, slik at de døde skulle få dem i sin nye tilværelse. Jeg fikk høre den spennende fortellingen om straffangen Lars Olsen Skrefsrud, han som ble en stor misjonsspioner selv om han hadde sittet i fengsel.

Misjon er fortsatt spennende. Over hele verden foregår det en stor og mangfoldig virksomhet som mange kjenner lite til. Misjonen går fram i en verden med store kulturelle brytninger, materiell velstand, sosial nød, krig og uro – og forfølgelser. Den barbente evangelisten krysser grensen til nabostammen. Satelitter formidler kristne TV-sendinger til land som er lukket for misjon.

Likevel har misjon til andre folkeslag lett for å komme i bakgrunnen i mange av menighetene våre. Vi blir så opptatt av de nære ting. Menighetene våre har oppgaver og visjoner for sin virksomhet i by og bygd. Rundt oss er det mange mennesker

som trenger vår hjelp og støtte. Til tross for prisverdige misjonsprosjekter kommer det ofte litt i bakgrunnen at en stor del av jordens befolkning aldri har hatt muligheten til å høre evangeliet. De får ikke høre det heller, før noen forteller dem om det.

Jeg har hørt om en tegning av et flott kirkebygg. Vi kan se det for oss. Teksten til tegningen er «kirke i forfall». Det virker merkelig, for bygningen er staselig. Men ser vi nærmere etter, får vi øye på en liten innsamlingsbøsse. Der står det «til misjonen». Over åpningen på bøssa er det spindelvev.

Slik må det ikke være! Bibelen utfordrer oss til å fremme misjonens sak. Misjon må løftes fram ved de teologiske lærestedene, fra prekestolene, i menighetslivet og det kristne organisasjonslivet, i samtalegrupper og i kristne hjem.

For mange år siden gjorde jeg tjeneste ved en flystasjon. Der lærte jeg at for å holde et fly i luften trengtes det 50–60 mennesker på bakken. I misjonen er det på samme vis. Noen får et kall til å reise til andre land. Vi andre er bakkemannskaper. Det er oss det er flest av. Vår oppgave er å utruste og støtte dem som reiser ut. Men det gjelder ikke bare de som reiser ut fra Norge. Vi kan også støtte kristne vitner fra fjerne land. De reiser ut fra sine hjemsteder, og de kan ofte utrette mer enn oss fra den vestlige kulturen.

Det er noe som heter misjonsglede! Det er gleden over å dele det beste vi har. Det er denne gleden som har båret evangeliet ut over jorden. Den har gjort kirken global. Den tenner håp og tro på stadig nye steder. Evangeliet er godt for verden. Det forandrer kulturer og folkeslag.

Misjon er å bære fram et gledesbudskap. Det er verdens viktigste oppdrag.

Del 1:

Misjon i Bibelen

HVA SIER BIBELEN om misjon? Mange vil straks tenke på Jesu misjonsbefaling i Matteus 28: «Gå derfor og gjør alle folkeslag til disipler ...» Men hva med resten av Bibelen? La meg like gjerne si det med det samme: Vi finner ord som berører temaet misjon tvers igjennom hele Bibelen. Det går som en rød tråd fra perm til perm. Det er slett ikke alle tekstene som beskriver misjon direkte. Men lenge før misjonærer dro ut, ble det skrevet ned ord som la føringer og forberedte det som skulle komme. Dette la et sterkt grunnlag for det misjonsoppdraget som Jesus senere ga startskuddet til.

Ordet *misjon* står ikke noe sted i vår norske bibel. Men misjon betyr «sendelse», og ord om å «sende» finner vi mange steder, ikke minst på steder som nettopp handler om misjon. Den kristne kirke er sendt med evangeliet til verden.

Når vi nå skal undersøke hva Bibelen sier, la oss først se på den eldste og største delen. Det gamle testamentet omfatter faktisk tre fjerdedeler av hele boken. Det er i seg selv en god grunn til å se nærmere på det som står der.

Det gamle testamentet

Kan det virkelig stå noe om misjon i Det gamle testamentet? Kristen misjon begynner da ikke før etter Jesu oppstandelse? Det er vel først da disiplene sendes ut med evangeliet? Ja, det er helt sant, men til gjengjeld var denne utsendelsen grundig forberedt. Gjennom Det gamle testamentet finner vi mange forskjellige tekster som peker fram mot misjonen. Og her velger jeg mine ord med omhu. Jeg sier «peker fram mot». Noen tydelig misjonsvirksomhet er det bare så vidt vi finner. Det står at profeten Jona sendes med et budskap fra Gud til et annet folk. Han kan saktens kalles for en misjonær, men det var et spesialoppdrag ved én enkelt anledning. Ellers er det bare ett eneste sted hvor det uttrykkelig står om å sende ut misjonærer, og da handler det om noe som skal skje i fremtiden. Likevel blir det veldig tydelig gjennom hele Det gamle testamentet at Gud har verdens mange folkeslag i blikkfeltet. Han vil at alle folk på jorden skal lære ham å kjenne. Den som vil granske misjonens røtter, kommer derfor ikke utenom Det gamle testamentet.

Det sies av og til at Det gamle testamentet er en lukket bok for mange. Det kan det nok være noe i. Men hvis den er lukket, er det bare fordi vi ikke har åpnet den. Det skal vi gjøre nå. Vi åpner Bibelen, og vi begynner med begynnelsen.

Begynnelsen

I begynnelsen skapte Gud himmelen og jorden.

Første Mosebok 1,1

Dette er det første verset i Bibelen. De færreste vil vel tenke at det har noe med misjon å gjøre. Likevel må vi begynne her. Dette korte verset forteller nemlig om to ting som danner grunnlaget for all kristen misjon: Det ene handler om hva Gud skapte. Det andre handler om hvem Gud er.

Da dette ble skrevet, hadde de ikke noe ord for «universet». I stedet sa de «himmelen og jorden». Det omfatter alt som er til, utenom Gud selv – både himmelrommet, jorden og alle vi som bor her. Gud har skapt oss alle. Hvert eneste folkeslag er skapt av ham. Derfor hører vi ham til. Det gjelder alle verdens milliarder av mennesker. En av salmene i Bibelen sier det slik: «Jorden og det som fyller den, hører Herren til, verden og de som bor der, er hans» (Sal 24,1).

At vi dypest sett hører ham til, uansett hvem vi er, hvor vi bor og hvordan vi lever, er grunnleggende for all kristen misjon. At Gud skapte oss, var en kjærlighetshandling. Vi er ønsket! Og hensikten med misjon er at vi skal hjelpe hverandre dit vi hører hjemme – til gledens Gud, til ham som har skapt oss og gitt oss livet.

Nå berører vi allerede det andre poenget. Vi får ikke bare høre om skapelsen som sådan, men også om ham som skapte. Det er *én Gud* som har skapt oss, og som har hånd om det hele. Midt i mylderet av guder som ble dyrket i Israels omverden, framsto troen på den ene som har skapt jorden og alle dens folkeslag. «Herren er Gud, både oppe i himmelen og nede på jorden, og det finnes ingen annen» (5 Mos 4,39).

Det er dette vi kaller monoteisme. Det finnes ingen annen gud. Troen på at det er én sann Gud er grunnleggende for misjonen. Det kommer senere veldig tydelig fram i den siste delen av Jesaja-boken.

For så sier Herren, som skapte himmelen, han som er Gud, som formet jorden og laget den, han som grunnla den og ikke skapte den tom, men formet den til å bo på: Jeg er Herren, ingen annen. ... Det finnes ingen annen gud enn jeg, ingen annen rettferdig og frelsende Gud. Vend dere til meg og bli frelst, alle jordens ender! For jeg er Gud, og ingen annen.

Jesaja 45,18.21–22

Det vi ser, er at allerede i det første verset legges det et dobbelt fundament for alt Bibelen senere kommer til å si om misjon.¹

Hva er så et menneske?

Vi leser videre i Bibelens første kapittel. Der kommer det fram at vi mennesker har en særegen stilling i Guds skaperverk. «Gud sa: La oss lage mennesker i vårt bilde, så de ligner oss!» Og slik ble det. «Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, som mann og kvinne skapte han dem» (1 Mos 1,26–27).

At vi er skapt i Guds bilde må innebære at vi står overfor Gud og kan ha kontakt med ham. Han kan tale til oss, og vi kan lytte til ham. Det er en likhet mellom Gud og oss. Derfor er vi i stand til å oppfatte hva han sier til oss, og vi kan stå til ansvar for ham. Vi kan ha et fellesskap med Gud på en annen måte enn dyr og planter kan ha det.

Jeg leste en gang en fortelling om to som snakket sammen. De var ikke utrustet med så store evner og skolekunnskaper som mange andre. Den ene var lei seg og spurte: «Hvorfor er vi til, egentlig?» Den andre svarte: «Vet du ikke det, du da? Gud skapte oss fordi han ville ha mange barn!» Jeg vet ikke noe bedre svar på hvorfor vi mennesker er til. Men da har vi også fått et svar på hvorfor vi driver med misjon. Alle må få kjenne Gud som sin gode Far.

Vi har ikke kommet lenger enn til Bibelens første blad, men vi har allerede berørt kjernen i misjonens anliggende. Beretningene om skapelsen forteller at vi hører Gud til og er skapt til å ha kontakt med ham. Misjonens oppgave er å føre mennesker tilbake til ham som skapte oss. Misjon er å hjelpe mennesker til å finne hjem. Men – var de ikke allerede hjemme? Jo, de var det. Men det skjedde noe dramatisk.

Det begynte så godt, og det fortsatte så dårlig

Det gikk nemlig slik at vi vendte Gud ryggen. Aller først ser vi det i fortellingen om syndefallet. Adam og Eva trosset budet Gud hadde gitt dem. Deretter står det enkelt og talende: «Og mannen og kvinnen gjemte seg for Herren Gud blant trærne i hagen» (1 Mos 3,8). Noe var kommet imellom dem. Det trygge og tillitsfulle forholdet mellom Gud og menneskene var brutt. Fra nå av ble virkeligheten snudd om for dem. Livskårene ble tyngre. Et vondt skille var kommet mellom menneskene og deres skaper.

Også i fortsettelsen går det meste galt, gang på gang. En av sønnene til Adam og Eva dreper broren sin. Det lover ikke akkurat godt for menneskeheten. Så blir det enda verre. «Herren så at menneskenes ondskap var stor på jorden, for alt de ville og planla i sitt hjerte, var ondt, dagen lang. Da angret Herren at han hadde laget mennesker på jorden, og han var full av sorg i sitt hjerte» (1 Mos 6,5–6). Så leser vi om den store flommen som utsletter mennesker og dyr. Men Noah og familien hans får leve, og når flommen er over, inngår Gud en pakt med ham og lover at det aldri mer skal bli en slik flom.

Blir det så en ny og god begynnelse etter dette? Nei, dessverre. Etter en tid, da menneskene var blitt mange, sier de til hverandre: «Kom, la oss bygge oss en by og et tårn som når opp til himmelen, og skaffe oss et navn så vi ikke blir spredt ut over hele jorden!» (1 Mos 11,4). Uten at det sies direkte, aner vi et stort hovmod bak denne beslutningen. Nå griper Gud inn, forvirrer menneskenes språk og sørger for at de faktisk *blir* spredt ut over jorden.

Denne første delen av Bibelen kalles urhistorien. Den går fram til Første Mosebok 11,26. Det er ikke så lett å vite sikkert hva i urhistorien som skal tas bokstavelig og hva som ikke skal det. Den diskusjonen lar jeg ligge. Jeg har fortalt det som det står. Det er fortellingen om at Gud har skapt oss, og at menneskene har snudd seg vekk fra ham.

Det er en trist historie, dette. Det begynte så godt, og det fort-

satte så dårlig. Det hanglet og gikk, riktig nok. Livet fortsatte, og Gud viste sin omsorg for menneskene på mange vis. De ble født, de livnærte seg, de giftet seg og fikk barn. Men ufred og strid, hovmod og selvpoptatthet hadde bitt seg fast. Trass og motstand hadde skapt et skille mellom Gud og mennesker. Siden har dette alltid fulgt menneskene på deres vei.

Hva da med Gud? Ga han opp?

Gud viser hva han vil

Det er i denne situasjonen Gud gjør et radikalt grep. Han har planen klar. Den er langsiktig – faktisk så langsiktig som det går an. Det er en plan han vil følge gjennom resten av Bibelens historie og helt til tidens ende. Han gjør noe som ingen kunne ha tenkt seg. Av alle ting velger han seg ut et gammelt, barnløst ektepar. Hvilken kontrast til de hovmodige tårnbyggerne i Babel! Men nettopp gjennom disse to skaper Gud en helt ny begynnelse.

Herren sa til Abram: «Dra bort fra landet ditt og fra slekten din og fra farshuset ditt til det landet som jeg skal vise deg! Jeg vil gjøre deg til et stort folk. Jeg vil velsigne deg og gjøre navnet ditt stort. Du skal bli til velsignelse. Jeg vil velsigne dem som velsigner deg, men den som forbanner deg, skal jeg forbanne. I deg skal alle slekter på jorden velsignes.»

Første Mosebok 12,1–3

Abram gjør det som Gud gir ham beskjed om. Han tar med seg familien og tjenestefolkene og flytter bort fra sitt hjemsted og til et annet land. Snart får han også et nytt navn, Abraham. Både flyttingen og navnet markerer at noe nytt er på gang. Men hva er det egentlig Gud har lovet?

For det første lover han at Abraham skal få et land å bo i. For det andre skal han få en stor etterslekt og bli et stort folk. For det tredje skal han få et stort navn. Gud vil velsigne ham, og han

skal selv bli til velsignelse. Alt dette er jo vel og bra for Abraham, men hvis dette hadde vært alt, ville verken Bibelen eller denne boken blitt skrevet.

Det er i den siste setningen det mest oppsiktsvekkende kommer: «I deg skal alle slekter på jorden velsignes.» Det er et svimlende løfte. Om det var stort for Abraham, kan vi se storheten enda tydeligere i dag. Vi vet mer enn ham om jordens størrelse og hvor mange folkeslag som fyller den. Med dette siste løftet får vi høre hva som er Guds hensikt og mål med historiens videre gang. *Alle slekter og folkeslag skal velsignes!*²

Resten av denne boken handler om dette.

Et utvalgt folk

Da Gud valgte Abraham, valgte han samtidig et helt folk. Det var etterkommerne som Abraham fikk gjennom sin kone Sara. Det er dette utvalgte folket vi skal følge videre gjennom Det gamle testamentet. Det var ikke noe spesielt med dem som gjorde at Gud valgte nettopp dem. De var ikke noe stort folk, og det sies ingenting om at de hadde noen særlige kvaliteter framfor andre folkeslag.³ Hva var da poenget med å velge ut dem? Gjør Gud forskjell på folk?

Nei, det er ikke slik. Hensikten var en helt annen. Det var gjennom dette folket at Guds velsignelse skulle nå fram til alle de andre folkeslagene. Guds plan gjaldt nemlig ikke bare det utvalgte folket. Hele verden var innenfor Guds omsorg. Menneskeheter skulle ikke bli forlatt i sitt opprør mot Gud. Tvert imot: Gud ville velsigne alle slekter på jorden, og dette ene folket var hans redskap til å gjøre det.⁴

Men hvordan skulle dette løftet gå i oppfyllelse? På hvilken måte skulle det skje? Vi får ikke noe tydelig svar på det i fortellingen om Abraham. Vi får bare vite at det på en eller annen måte skulle skje gjennom Abraham og hans slekt. Detaljene i Guds plan blir avdekket etter hvert, og det som skjedde til slutt, skulle overraske alle.